

ตอนที่ 2

ยาพัฒนาจากสมุนไพร

ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก
ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ
ยาแก้ไอ แก้ร้อนใน ยาถอนพิษ เบื่อเมา และยาลดความอยากบุหรี่

ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

ยาสำหรับรับประทาน ยาเถาวัลย์เปรียง ยาแคปซูล

ตัวยาสําคัญ ผงจากเถาของเถาวัลย์เปรียง [Derris scandens (Roxb.) Benth.]

ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ ลดการอักเสบของกล้ามเนื้อ

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม – 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหารทันที

ข้อห้าม

ห้ามใช้ในหญิงตั้งครรภ์

ข้อควรระวัง

ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคแผลเปื่อยเพปติก เนื่องจากเถาวัลย์เปรียงออกฤทธิ์คล้ายยาแก้ปวดกลุ่มยาต้านการอักเสบที่ไม่ใช่สเตียรอยด์ (Nonsteroidal Anti-Inflammatory Drugs: NSAIDs) อาจทำให้เกิดการระคายเคืองระบบทางเดินอาหาร

อาการไม่พึงประสงค์ ปวดท้อง ท้องผูก บัสสาวะบ่อย คอแห้ง ใจสั่น

ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

ยาสำหรับใช้ภายนอก
ยาพริกยาเจล
ยาครีม (รพ.) ยาเจล
(รพ.) ยาขี้ผึ้ง (รพ.)

ยาที่มีสารสกัดจากผลพริกแห้ง (*Capsicum annuum* L., *Capsicum frutescens* L.) โดยควบคุมความแรงของสาร capsaicin ในผลิตภัณฑ์สำเร็จรูปร้อยละ 0.025 โดยน้ำหนัก (w/w)

ข้อบ่งใช้ บรรเทาอาการปวดข้อ ปวดกล้ามเนื้อ (musculoskeletal pain)
ขนาดและวิธีใช้ ทาบริเวณที่ปวด 3 - 4 ครั้ง ต่อวัน

ขนาดและวิธีใช้ -

ข้อห้าม ก. ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่แพ้ capsaicin ห้ามสัมผัสบริเวณตา
ข. ระมัดระวังทาเจลบริเวณผิวหนังที่บอบบางหรือบริเวณผิวหนังที่แตก เนื่องจากทำให้เกิดอาการระคายเคือง

ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

ยาสำหรับใช้ภายนอก
ยาพริกยาเจล
ยาครีม (รพ.) ยาเจล
(รพ.) ยาขี้ผึ้ง (รพ.)

ข้อควรระวัง

- ก. การใช้ร่วมกับยารักษาโรคหัวใจ กลุ่ม angiotensin-converting enzyme inhibitor (ACE inhibitor) อาจทำให้เกิดอาการไอเพิ่มขึ้น
- ข. อาจเพิ่มการดูดซึมของยาโรคหอบหืด คือ theophylline ชนิดออกฤทธิ์เนิ่นนาน
- ค. ควรระวังเมื่อใช้เจลพริกร่วมกับยากลุ่มต่อไปนี้
 - (1) Angiotensin converting enzyme inhibitors
 - (2) Anticoagulants
 - (3) Antiplatelet agents
 - (4) Barbiturates
 - (5) Low molecular weight heparins
 - (6) Theophylline
 - (7) Thrombolytic agents

อาการไม่พึงประสงค์ ผิวหนังแดง ปวด และแสบร้อน
ข้อมูลเพิ่มเติมอื่นๆ สาร capsaicin เป็นสารที่ได้จากการสกัดผลพริกแห้ง

ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

ยาไพล

ก. ยาครีม

ตัวยาสำคัญ น้ำมันหอมระเหยจากเหง้าไพล [Zingiber montanum (Koenig) Link ex Dietr.]

รูปแบบ/ความแรงยาครีม ที่มีปริมาณน้ำมันระเหยง่าย ร้อยละ 14 โดยปริมาตรต่อน้ำหนัก (v/w)

ข้อบ่งใช้

บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดขอก

ขนาดและวิธีใช้

ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง

ข้อห้าม

ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อนห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด

ข้อควรระวัง

-

ยารักษากลุ่มอาการทางกล้ามเนื้อและกระดูก

ยาไหล

khongthaidoodee

ข. ยาน้ำมันไหลยาน้ำมัน

ตัวยาสำคัญ สารสกัดน้ำมันไหล [Zingiber montanum (Koenig) Link ex Dietr.] ที่ได้จากการทอด (hot oil extract) ไม่น้อยกว่าร้อยละ 90 ในตำรับ

ข้อบ่งใช้	บรรเทาอาการบวม ฟกช้ำ เคล็ดขอก
ขนาดและวิธีใช้	ทาและถูเบา ๆ บริเวณที่มีอาการวันละ 2 - 3 ครั้ง
ข้อห้าม	ห้ามทาบริเวณขอบตาและเนื้อเยื่ออ่อน ห้ามทาบริเวณผิวหนังที่มีบาดแผลหรือมีแผลเปิด
ข้อควรระวัง	-

ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ

ยากระเจี๊ยบแดงยาชง

ตัวยาสําคัญผงกระเจี๊ยบแดง (*Hibiscus sabdariffa*L.)

ข้อบ่งใช้	ขับปัสสาวะ แก้อักเสบ
ขนาดและวิธีใช้	รับประทาน ครั้งละ 2 – 3 กรัม ชงน้ำร้อน 120 – 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร
ข้อห้าม	ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีการทำงานของไตบกพร่อง
ข้อควรระวัง	กระเจี๊ยบแดงอาจทำให้เกิดอาการท้องเสียได้ เนื่องจากมีฤทธิ์เป็นยาระบาย

อาการไม่พึงประสงค์ อาจมีอาการปวดมวนท้องได้

ข้อมูลเพิ่มเติมอื่น ๆ

- ควรหลีกเลี่ยงการกินกระเจี๊ยบแดงติดต่อกันเป็นเวลานาน เนื่องจากผลการศึกษาในสัตว์ทดลองพบว่า ทำให้เกิดพิษต่อเซลล์ของอวัยวะและตัวอสุจิได้
- ควรหลีกเลี่ยงการกินกระเจี๊ยบแดงติดต่อกันเป็นเวลานานในสตรีมีครรภ์และสตรีให้นมบุตร เนื่องจากผลการศึกษาในหนู (rat) พบว่าอาจทำให้ลูกหนูเข้าสู่วัยเจริญพันธุ์ช้าลง
- ส่วนที่ใช้ของกระเจี๊ยบแดง ได้จากส่วนกลีบเลี้ยง

ยารักษากลุ่มอาการทางระบบทางเดินปัสสาวะ

ยาหญ้าหนวดแมวยาชง

ตัวยาสําคัญผงจากใบและส่วนยอดของหญ้าหนวดแมว
[*Orthosiphon aristatus*(Blume) Miq.]

ข้อบ่งใช้

ขับปัสสาวะ แก้ขัดเบา ขับนิ่วขนาดเล็ก

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร ดื่มวันละ 2 - 3 ครั้ง

ข้อห้าม

ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่มีการทำงานของหัวใจและ/หรือไตบกพร่อง

ข้อควรระวัง

- ก. ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องจำกัดปริมาณโพแทสเซียม เช่น ผู้ที่เป็นโรคหัวใจ เนื่องจากยาหญ้าหนวดแมวมีปริมาณโพแทสเซียมสูง
- ข. ควรระวังการใช้ร่วมกับยาลดน้ำตาลในเลือดชนิดรับประทาน (Oral hypoglycemic agents) หรือร่วมกับการฉีดอินซูลิน เพราะอาจทำให้เกิดการเสริมฤทธิ์กันได้

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยาบัวบก ยาแคปซูล

ยาชง

ตัวยาสําคัญ ผงจากส่วนเหนือดินของบัวบก [*Centella asiatica*(L.) Urb.]

ข้อบ่งใช้	แก้ไข้ แก้ร้อนใน ช้ำใน
ขนาดและวิธีใช้	ก. ชนิดชงรับประทานครั้งละ 2 - 4 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร ข. ชนิดแคปซูลรับประทานครั้งละ 400 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง หลังอาหาร
ข้อห้าม	ห้ามใช้ในผู้ป่วยที่แพ้สมุนไพรวงศ์ Apiaceae (Umbelliferae)
ข้อควรระวัง	ก. ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออกเนื่องจาก อาจบดบังอาการของไข้เลือดออก ข. หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยาบัวบก ยาแคปซูล

ยาซง

ข้อควรระวัง

- ค. หลีกเลี่ยงการใช้ติดต่อกันเป็นเวลานาน เพราะอาจทำให้เกิดพิษต่อตับได้ในผู้ป่วยบางราย
- ง. ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่มีผลต่อตับ ยาขับปัสสาวะ และยาที่มีผลข้างเคียงทำให้ ง่วงนอน เพราะอาจเสริมฤทธิ์กันได้
- จ. บัวบกอาจเพิ่มระดับน้ำตาลและคอเลสเตอรอลในเลือด และทำให้ประสิทธิภาพของยาลดน้ำตาลและยาลดคอเลสเตอรอลลดลง
- ฉ. ควรระวังการใช้ร่วมกับยาที่มีกระบวนการเมแทบอลิซึมผ่าน Cytochrom P450 (CYP) เนื่องจากบัวบกมีฤทธิ์ยับยั้งเอนไซม์ CYP2C9 และ CYP2C19

อาการไม่พึงประสงค์

ง่วงนอน คลื่นไส้ อาเจียน แสบท้อง มวนท้อง ท้องอืด และปัสสาวะบ่อย

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยามะระขี้เณก ยาแคปซูล

ยาชง

ตัวยาสำคัญผงจากเนื้อผลแก้ที่ยังไม่สุกของมะระขี้เณก
(*Momordica charantia*L.)

ข้อบ่งใช้

แก้ไข้ แก้ร้อนใน เจริญอาหาร

ขนาดและวิธีใช้

ชนิดชง

รับประทานครั้งละ 1 – 2 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

ชนิดแคปซูล

รับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

ข้อห้าม

ห้ามใช้ในเด็กหรือในหญิงให้นมบุตร เนื่องจากมีรายงานว่าทำให้ระดับน้ำตาลในเลือดลดลงอย่างมากจนเกิดอาการชักในเด็กได้

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยามะระขี้นก ยาแคปซูล

ยาชง

ข้อควรระวัง

- ก. ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- ข. หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้ว อาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ค. ควรระวังการใช้ ร่วมกับยาลดน้ำตาลในเลือดชนิดรับประทาน (Oral Hypoglycemic Agents) อื่น ๆ หรือร่วมกับการฉีดอินซูลิน เพราะอาจทำให้เกิดการเสริมฤทธิ์กันได้
- ง. ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคตับ เพราะเคยมีรายงานว่าทำให้การเกิดตับอักเสบได้

อาการไม่พึงประสงค์ คลื่นไส้ วิงเวียน ชาปลายมือปลายเท้า hypoglycemic coma อาการชักในเด็ก ท้องเดิน ท้องอืด ปวดศีรษะ และอาจเพิ่มระดับเอนไซม์ gamma-glutamyl transferase และ alkaline phosphatase ในเลือดได้

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยารางจืด ยาแคปซูล

ยาชง

ตัวยาสำคัญผงใบรางจืดโตเต็มที่ (*Thunbergia laurifolia* Lindl.)

ข้อบ่งใช้

ถอนพิษไข้ แก้ร้อนใน

ขนาดและวิธีใช้

- ก. ชนิดชงรับประทานครั้งละ 2 - 3 กรัม ชงน้ำร้อน 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร หรือเมื่อมีอาการ
- ข. ชนิดแคปซูลรับประทานครั้งละ 500 มิลลิกรัม - 1 กรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร

ข้อห้าม

-

ข้อควรระวัง

- ก. ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออก เนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก
- ข. หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วันแล้ว อาการไม่ดีขึ้น ควรปรึกษาแพทย์
- ค. ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยเบาหวาน เพราะอาจเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยารางจืด ยาแคปซูล

ยาชง

ข้อควรระวัง

ง. ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องใช้ยาอื่นอย่างต่อเนื่องเพราะยารางจืด อาจเร่งการขับยาเหล่านั้นออกจากร่างกาย ทำให้ประสิทธิผลของยาลดลง

ข้อมูลเพิ่มเติมอื่น ๆ

ทางการแพทย์แผนไทย จะใช้ใบหรือราก
ตำและคั้นน้ำชาเขียว รับประทานแก้พิษผดผื่นคัน

ยาแก้ไข้ แก้ร้อนใน

ยาหญ้าปักกิ่ง ยาแคปซูล ยาชง

ตัวยาคำคัญผงหญ้าปักกิ่ง [*Murdannia loriformis*(Hassk.) R.S. Rao&Kammathy]

ข้อบ่งใช้	แก้ไข้ แก้ร้อนใน แก้หน้าเหลืองเสียว
ขนาดและวิธีใช้	ก. ชนิดชงรับประทานครั้งละ 2 – 3 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 – 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร ข. ชนิดแคปซูลรับประทานครั้งละ 400 - 500 มิลลิกรัม วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร
ข้อห้าม	-
ข้อควรระวัง	ก. ไม่แนะนำให้ใช้ในผู้ที่สงสัยว่าเป็นไข้เลือดออกเนื่องจากอาจบดบังอาการของไข้เลือดออก ข. หากใช้ยาเป็นเวลานานเกิน 3 วัน แล้วอาการไม่ดีขึ้นควรปรึกษาแพทย์
ข้อมูลเพิ่มเติมอื่น ๆ	ภูมิปัญญาเดิมใช้ทั้งต้น คั้นน้ำแล้วตั้งทิ้งไว้ เพื่อให้ตกตะกอน แล้วนำส่วนใสไปรับประทาน

ยาถอนพิษ เบื่อเมา

ยารางจืดยาชง

ตัวยาสําคัญผงใบรางจืดโตเต็มที่ (*Thunbergia laurifolia* Lindl.)

ข้อบ่งใช้

ถอนพิษเบื่อเมา

ขนาดและวิธีใช้

รับประทานครั้งละ 2 – 3 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร วันละ 3 ครั้ง ก่อนอาหาร หรือเมื่อมีอาการ

ข้อห้าม

-

ข้อควรระวัง

- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยเบาหวาน เพราะอาจเกิดภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ
- ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยที่ต้องใช้ยาอื่นอย่างต่อเนื่องเพราะยารางจืด อาจเร่งการขับยาเหล่านั้นออกจากร่างกาย ทำให้ประสิทธิผลของยาลดลง

ข้อมูลเพิ่มเติมอื่น ๆ

ทางการแพทย์แผนไทย จะใช้ใบหรือราก ตำและคั้นน้ำชาวดื่ม รับประทานแก้พิษผิดสำแดง

ยาลดความอยากบุหรี่

ยาหญ้าดอกขาว ยาขง

ตัวยาลำคัญผงหญ้าดอกขาว [*Vernonia cinerea* (L.) Less.]

ข้อบ่งใช้	ลดความอยากบุหรี่
ขนาดและวิธีใช้	รับประทานครั้งละ 2 กรัม ชงน้ำร้อนประมาณ 120 - 200 มิลลิลิตร หลังอาหาร วันละ 3 - 4 ครั้ง
ข้อห้าม	-
ข้อควรระวัง	ควรระวังการใช้ในผู้ป่วยโรคหัวใจ และโรคไต เนื่องจากยาหญ้าดอกขาวมีโพแทสเซียมสูง
	อาการไม่พึงประสงค์ ปากแห้ง คอแห้ง